

VLEVA/MINA-event 25 januari '22

Samenvatting

Op dinsdag 25 januari 2022 organiseerden VLEVA en de Minaraad hun zesmaandelijke webinar, waarin zowel het recente voorstel voor herziening van de richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD) als het nakende voorstel voor herziening van de verordening bouwproducten aan bod komen. Vooraf was er een *update* van de prioritaire Europese energie-, klimaat- en milieudossiers door Marjan Decroos (milieu-attaché Dpt. Omgeving/VV EU) en Jorre De Schrijver (energie-attaché VEKA/VV EU).

Volgnummer briefing nota	2022 02	Versie:	2
Auteur + e-mailadres	Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be Stefanie Corens, stefanie.corens@minaraad.be Ina De Vlieger, ina.devlieger@vleva.eu		
<i>Dit verslag is uitsluitend gebaseerd op de verleende presentaties en de bij het webinar genomen verslagnotities, en is niet gecheckt door de sprekers, noch voor goedkeuring voorgelegd binnen VLEVA of Minaraad. Dit verslag is dan ook niet bindend voor de sprekers of voor de leden van VLEVA of Minaraad.</i>			
Datum afsluiting van dit verslag:	25/01/2022		

Inhoud

Samenvatting	1
Inhoud	1
Welkom – Ina De Vlieger, Liaisonofficer Energie, Klimaat & Milieu, VLEVA	2
Europese energie-, klimaat- en milieudossiers – Marjan Decroos en Jorre De Schrijver, Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU)	2
Voorstel herziening Richtlijn energieprestatie van gebouwen – Brigitte Jacquemont – Europese Commissie, DG Energie	4
Voorstel herziening Verordening bouwproducten – Hein Bollens, Deputy Head of Unit – Europese Commissie, DG GROW	6
Positieve Energiewijken, essentiële stap in de Energietransitie – Maarten De Grootte, expert Built Environment and Smart Cities – EnergyVille/VITO	8
VVSG Inspiratiekaart Warmtezonering: naar 300 lokale warmteplannen – Gawein Van Daele, regisseur Warmte en Ruimte – Netwerk Klimaat, VVSG	9
Duurzame bouwproducten en circulariteit in de bouw – Marc Dillen, directeur-generaal – Vlaamse Confederatie Bouw (VCB)	11
Slotwoord – Jan Verheeke, secretaris S.A.R. Minaraad	13

Welkom – Ina De Vlieger, Liaisonofficer Energie, Klimaat & Milieu, VLEVA

Iedereen wordt verwelkomd, waarna er een kort overzicht volgt van de zitting. Het webinar bestaat, zoals gebruikelijk, uit volgende onderdelen.

- In een eerste deel volgt er een overzicht van de stand van zaken van de Europese energie-, klimaat- en milieudossiers.
- Het tweede deel gaat in op de voorstellen van de Europese Commissie i.v.m. duurzaam wonen: wijzigingsvoorstellen inzake de Richtlijn energieprestatie van gebouwen en inzake de Verordening bouwproducten.
- Aansluitend volgt een deel met reflecties uit het betrokken Vlaamse middenveld.

Europese energie-, klimaat- en milieudossiers – Marjan Decroos en Jorre De Schrijver, Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU

Marjan Decroos geeft een overzicht van de milieudossiers en de klimaatdossiers die onder het Frans voorzitterschap aan bod komen in de Raad Leefmilieu. Het Franse voorzitterschap lanceerde vier prioriteiten: (1) biodiversiteit, (2) circulaire economie, (3) een gezondere leefomgeving en (4) decarbonisatie.

Voor Biodiversiteit:

- Er is de multilaterale **COP Biodiversiteit**, die al lang verwacht werd, en die nu doorgaat in Kunming, te China, van 25 april tot 8 mei. Conclusies op de Raad Leefmilieu zullen genomen worden op 17 maart.
- Op 17 november 2020 is er een voorstel verschenen van Verordening voor **ontbossingsvrije producten**. Het gaat om het opleggen van een soort *due diligence*, waarbij er op gewaakt moet worden dat allerlei landbouwproducten (cacao, palmolie, enz.) die voortgebracht worden elders ter wereld, niet zouden leiden tot bijkomende ontbossing in de landen van oorsprong. Het voorzitterschap wil tot een algemene benadering komen op de Raad Leefmilieu op 28 juni.
- Er komt vanwege de Commissie op 23 maart een voorstel inzake bindende **doelstellingen voor natuurherstel**, zoals aangekondigd met de Biodiversiteitsstrategie.
- Ook op 23 maart verwachten we een herzieningsvoorstel i.v.m. de Richtlijn **duurzaam gebruik pesticiden**. Deze kwestie was al het voorwerp van de informele raad Leefmilieu van januari, en zal besproken worden zowel op de Raad Landbouw en als op deze van Leefmilieu. Dit is een belangrijk thema voor het Frans voorzitterschap.

Circulaire economie:

- Het Frans voorzitterschap wil politieke knopen doorhakken betreffende het voorstel van Verordening inzake **batterijen en afval van batterijen**.
- Vorig jaar was er ook een herzieningsvoorstel van de Verordening inzake **transport van afval**, dat erop gericht is tekortkomingen van de huidige regeling op te vangen: het verbeteren van de interne EU-markt voor recycling en hergebruik; (*) tegengaan dat afval wordt geëxporteerd naar derde landen; (*) het illegale transport van afval wordt beter aangepakt. Het Franse voorzitterschap wil zoveel mogelijk de posities van de Lidstaten kennen in dit verband, zodat 28 juni een voortgangsverslag mogelijk is.

- Einde maart komt er een nieuw **Wetgevingspakket circulaire economie**, met onder meer een wetgevend voorstel duurzaam productbeleid, een wetgevend voorstel inzake *green claims* (gebaseerd op voetprintmethodes) en een nieuwe strategie duurzaam textiel.
- Tegen de zomervakantie komt er een pakket met onder meer de **herziening van de richtlijn verpakkingsafval** enz.

Een gezondere omgeving:

- Sinds vorig jaar ligt er een voorstel op tafel voor herziening van de **POPs verordening**. Bijlage 4 en 5, die onder meer handelen over grenswaarden, zullen bijgesteld worden op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten en internationale afspraken. Het Frans voorzitterschap wil hier op technisch niveau een algemene benadering uitwerken.
- Wat nog open is, is de **Europese Strategie Bodem**, die verschenen is op 17 november 2021. Hierover was er een gedachtewisseling geweest op de Raad Leefmilieu van december vorig jaar. Het Frans voorzitterschap laat de gesprekken doorlopen, maar beoogt geen eindresultaat.
- Er wordt op 5 april een volledig **pakket “emissies en vervuilende stoffen”** verwacht.
- Tot slot zijn er een aantal **internationale bijeenkomsten inzake gevaarlijke stoffen** in het verschiet, en hierover zullen onderhandelingsmandaten moeten worden vastgesteld.

Klimaatbeleid:

- Alle aandacht gaat naar de **diverse wetgevende voorstellen** die binnen de Raad Leefmilieu behandeld worden: *Effort Sharing*-verordening, Richtlijn emissiehandel, LULUCF-verordening en herziening Verordening uitstoot wagens. Het Franse voorzitterschap wil over alle dossiers komen tot raadsconclusies.
- Het **fit-for-55-dossier** komt overigens aan bod in een reeks raadsformaties; bv. de herziening van de Energiebelastingrichtlijn is aan de orde in ECOFIN op 17 juni.
- Tegen het einde van het jaar wordt een voorstel verwacht betreffende de **certificatie van koolstofreductie en -opslag** – dus het sluiten van de koolstofcycli in landbouw en industrie. Vooral *carbon farming* wordt opgepakt door het Franse voorzitterschap. Koolstofopslag door de industrie, in de zin van hergebruik, wordt op het einde van het jaar in discussie gebracht.

De informele Raad ging door in de afgelopen week. Formele raadszittingen gaan door op 17 maart en 28 juni.

Vervolgens geeft Jorre De Schrijver een overzicht van het Europese Energiebeleid. Zijn beoog is als volgt gestructureerd: (1) hoe gaat het met de eerste golf fit-for-55 voorstellen; (2) de nieuwe voorstellen van de Commissie en (3) de concrete plannen van het Franse voorzitterschap.

Op 14 juli 2021 werden, met **fit-for-55**, 11 wetgevende voorstellen op tafel gelegd. De twee belangrijkste voor energiebeleid zijn deze voor **hernieuwbare energie** (HE) en voor **energie-efficiëntie** (EE). Voor beide systemen worden er Europese bindende doelstellingen vastgesteld, die gekoppeld worden aan indicatieve nationale bijdragen. De lidstaten zijn hierbij vrij, maar moeten een Europees vastgelegde *benchmark* in acht nemen (om ervoor te zorgen dat EU-doelen gehaald worden). Tegelijk zijn er zowel in HE als bij EE ook sectorale ambities die opgelegd worden.

Die twee voorstellen zijn al besproken geworden onder het Sloveens voorzitterschap in de raads werkgroep. Inmiddels zijn de omstandigheden veranderd: meer ambitieuze regeringen in Duitsland en Nederland, de spanningen met Rusland, de stijgingen van de energieprijzen en van de

CO2-prijzen, de gedelegeerde handelingen van de taxonomie, enz. Dit alles heeft impact op de besprekingen in de raads werkgroep, waarbij sommige Lidstaten meer dan ooit willen inzetten op HE en EE, terwijl andere daar juist van af willen, gezien de kostenverhoging op korte termijn. Vergelijkbaars is aan de hand in het Europees Parlement.

Als tweede zijn er enkele **nieuwe voorstellen van de Europese Commissie**:

- De herziening van **het gaspakket**. De EC wil hiermee bereiken dat hernieuwbare en koolstofarme gassen (biomethaan, koolstofarme/vrije waterstof) meer uitgerold zouden worden in het aardgasnet. Concreet wordt onder meer een certificeringsregeling ingevoerd voor marktcreatie; de uitbouw en het beheer van een waterstofstructuur; de vrijwillige gezamenlijke aankoop van strategische gasvoorraden; ...
- Het voorstel van **de methaanverordening**. Methaan draagt voor 30% bij tot het broeikas effect. De energiesector veroorzaakt 19% van de methaanemissies in Europa. De voorstellen komen neer op, onder meer, een verbeterde monitoring en rapportering; verplicht opsporing van lekken en reparatie; importeurs van brandstoffen moeten transparantie verschaffen over lekken en emissies elders.
- Het voorstel van herziening **Richtlijn Energieprestaties voor Gebouwen** – voorwerp van de uiteenzetting zo dadelijk. Gebouwen staan in voor 40% van het energiegebruik. Bevat onder meer de introductie van meer uniforme energieprestatiestandaarden en het introduceren van een renovatiepaspoort.

Het Frans voorzitterschap wil de bespreking verderzetten van de herziening van richtlijnen HE en EE: men wil zover mogelijk geraken. Voor de drie nieuwe voorstellen wil men de besprekingen aanvangen. Wat de energieprijzen betreft, komen er rapporten van ACER (koepel energie-regulator) en ESMA (financiële waakhond).

De Commissie gaat in de komende maanden nog andere nieuwe initiatieven publiceren: een **strategie internationale energiesamenwerking** en een **strategie zonne-energie**.

Afsluitend: het Frans voorzitterschap wil bijzondere aandacht voor wonen en bouwen, en ook voor de complementariteit met nucleaire energie.

Voorstel herziening Richtlijn energieprestatie van gebouwen – Brigitte Jacquemont – Europese Commissie, DG Energie

Inleidend worden de **kernpunten van de Green Deal** nog eens hernomen. Tegen 2050 wordt klimaatneutraliteit nagestreefd, en meer dan halvering van emissies wordt nagestreefd tegen 2030. Dit vereist acties bij alle sectoren. Het publieke debat van einde 2020 was medebepalend voor de wetgevende voorstellen van de Commissie van juli en december 2021.

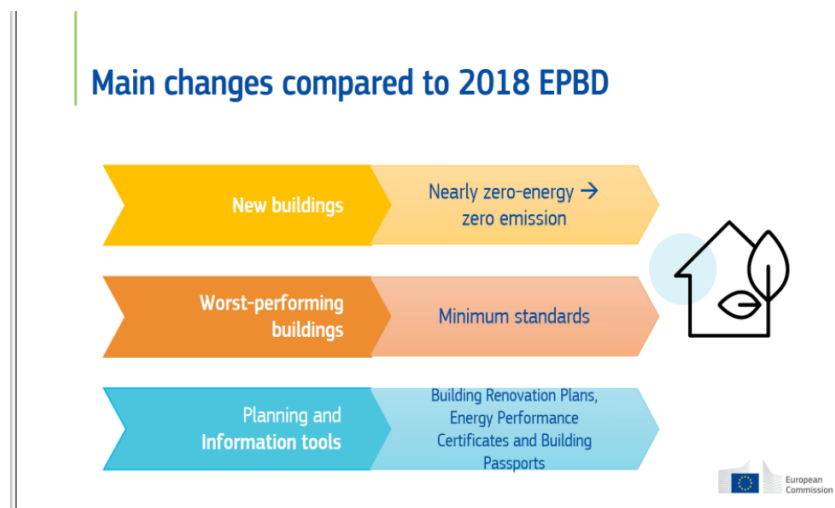
Op dit moment is 75% van de Europese gebouwen niet of niet voldoende energie-efficiënt, maar ondergaan **jaarlijks slechts 1% van de gebouwen** in Europa een **grondige EE-renovatie**.

Om de 2050-doelstelling te behalen, moet men die jaarlijkse renovatiegraad dus drastisch opkrikken, met als principes *“energy efficiency first”* en *“affordability” / “no-one should be left behind”*. Op grond van de langetermijnvisie en een faciliterend kader, wil de Europese Commissie aldus **voor 35 miljoen wooneenheden een renovatiegolf** genereren. Hierbij worden *zero-emission-buildings* (ZEB) de nieuwe standaard (in plaats van NZEB – *Nearly Zero-Emission Buildings*).

De commissievoorstellen zijn gefocust op vier thema's:

- **Decarbonisatie.** Betreft vooral verwarming en koeling. Zal gebeuren via renovatie. Er komen nieuwe energie-prestatiestandaarden. Voor nieuwe gebouwen komen er nieuwe vereisten: ZEB. Boilers op basis van fossiele brandstoffen zullen vanaf 2027 niet meer subsidieerbaar zijn.
- **Energie-armoede.** Ongeveer 37 miljoen Europeanen kunnen hun woning niet verwarmen; hiervoor moet in extra steun- en beschermingsmechanismen worden voorzien.
- **Herstel en groei.** Financieringsproblemen/-uitdagingen vormen bij alle renovatiebeslissingen een factor – onder meer wordt ingezet op een meer efficiënte combinatie van publieke en private financiering. Er wordt een definitie geïntroduceerd voor “*deep innovation*”.
- **Digitalisatie en systeemintegratie.** De EPBD zal mee ingezet worden voor een versterking van de digitalisatie van het energiegebeuren.

De belangrijkste wijzigingen die zouden worden doorgevoerd zijn: (*) de overgang, voor **nieuwe gebouwen**, van NZEB naar **ZEB**; (*) de slechtst presterende gebouwen krijgen **minimum standaarden**; (*) een **gebouwenpaspoort**, wat al bestaat in een aantal lidstaten (waaronder Vlaanderen), wordt geïntroduceerd als een veralgemeend instrument voor de EU.

Wat de kwestie van de **minimumstandaarden** betreft: gebouwen met EPC G (slechtst presterende gebouwen) moeten verbeteren, door renovatie, naar EPC F tegen januari 2027 voor niet-residentieel, en tegen januari 2030 voor residentieel.

Wat de verbeterde **informatie-instrumenten** betreft: de energieprestatiecertificaten worden versterkt en verder geharmoniseerd; meer transparantie in dit verband wordt gegenereerd door een algemeen gebouwenpaspoort.

More reliable information tools

Wat de financiering betreft. Er zijn diverse Europese fondsen die ingezet worden voor co-financiering. Er zou, in het kader van de Nationale Herstelplannen, al €61 miljard voorzien zijn voor bouwactiviteiten onder de vlag “renovatie”.

Het voorstel werd uitgebracht op 15 december. Het staat open voor inspraak tot 20 maart.

Q&A:

- Is dit een moeilijk dossier of zal men politiek gemakkelijk een compromis bereiken? ...
Antwoord: het is alleszins een belangrijk dossier.
- Zullen er geen *lock-ins* gecreëerd worden door dit systeem van EPC's? ... Antwoord: dat is niet de bedoeling.
- Stapsgewijze renovatie, zal dit wel leiden tot het einddoel en zal dit niet duurder uitvallen voor de mensen? ... Antwoord: het is de bedoeling om de keuzemogelijkheid te genereren voor de rechtsonderhorige wat betreft de timing en de aard van renovatie-ingrepen, maar het gebouwenpaspoort is bedoeld om de gezette renovatiestappen bij te houden.
- Voor al die renovatie zal het niet gemakkelijk zijn de nodige mensen en materialen te vinden: hoe wordt hiermee rekening gehouden? ... Antwoord: dit is een goede vraag; er wordt samenwerking gezocht met de lidstaten om tot opschaling te komen. Materialenbeleid kan hierbij een belangrijke factor zijn.
- Is er een verplichting voor openbare gebouwen om te renoveren voor 2028? ... Antwoord: ja, publieke gebouwen gelden immers als voorbeeld.
- Zal er financieringsmogelijkheid zijn voor publieke gebouwen, via *calls*? ... Antwoord: financiering zal voorzien worden via allerlei kanalen.

Voorstel herziening Verordening bouwproducten – Hein Bollens, Deputy Head of Unit – Europese Commissie, DG GROW

De spreker vangt aan met het benadrukken van **het belang van de bouwsector**: 10% van de toegevoegde waarde; 25 miljoen werknemers; 5 miljoen ondernemingen, waarvan 99% KMO's. In de COVID-periode zijn zowel vraag en aanbod sterk onder druk komen te staan – voor een deel hebben die te maken met bv. logistieke problemen, maar ook bv. door de overheidssteun in de VSA, die een rush op grondstoffen heeft veroorzaakt.

Key figures

Building stock

190 million residential dwellings:
↳ 24.5 billion m² floor area
↳ 55% EPC 'E' or lower

Employment:

25 million employed in ecosystem
↳ 14 million construction
↳ 5.5 million renovation

Companies

5,3 million companies
↳ 90% micro-enterprises

Turnover:

€1.9B annual turnover

De Verordening bouwproducten is volgens de spreker “een raar beestje”: het is een slachtoffer geweest van de onderhandelingen hierover tussen de Raad en het Parlement. Het resultaat is dat het met deze verordening moeilijk werken is. Daarbij gaat het niet over standaardisatie van de producten die deel uitmaken van het gebouw als zodanig, maar wel over **standaardisatie van hoe deze producten functioneren** – dus deel uitmaken van de bouwprestatie.

Deze Verordening dateert van 2011; is in voege van 2013; er was een eerste evaluatierapport in 2016; een **herzieningsproces werd gestart in 2017**. Als eerste was er een studie- en consultatiefase tot in 2018, met nageschakeld nog eens een reeks consultaties en dialogen tot in 2020.

De krijtlijnen van deze hervorming zijn al tot stand gekomen onder de **Commissie-Juncker**. Als eerste is er gekeken naar de deelgebieden die niet zo goed werken, en die herzien moeten worden: de verbeterpunten. Maar als gevolg van het optreden van de **Commissie-van der Leyen**, met de *green deal*, zijn er belangrijke accenten bijgekomen: de duurzaamheid van producten evenals de prestaties, kwaliteit en veiligheid van producten.

Wat de **verbeterpunten** aangaat. Het **systeem van verplichte standaarden** heeft ertoe geleid dat er geen vooruitgang is geboekt. De meeste normen die men verkrijgt van CEN voldoen niet, en met name niet voor het milieuaspect. Daarom zijn er een aantal lidstaten die zelf initiatieven hebben genomen, met name voor de veiligheid van hun rechtsonderhorigen. Het markttoezicht – niet alleen voor bouwproducten – is redelijk zwak in onderscheiden lidstaten, en soms onevenwichtig. Naar KMO's toe zijn de genomen maatregelen niet effectief: simplificaties hebben geleid tot zodanige vaagheid dat er geen resultaat was. Andere verbetervoorstellen betreffen onder meer de verhouding met andere Europese wetgeving en de doorwerking van het beoogde hoge beschermingsniveau, zoals bepaald in het Verdrag.

Deze week zal er een groen, oranje of rood licht gegeven worden voor de **Impact assessment**. Hierin worden er **vijf opties** ontwikkeld.

5. Options for the Impact Assessment

Option A (Baseline) - Improving the implementation

Option B - Repairing the CPR (addressing all issues highlighted in Evaluation)
Including: ensuring *coherence* with other EU legislation, addressing *environmental* aspects of construction products (BWR7), covering some *used* construction products to promote *circularity*, empowering the Commission to act against *partial system failures*, ensuring the comprehensiveness of the CPR's *Common Technical Language*, improving *legal certainty*, ensuring a smooth *phasing in* of the revised CPR.

Option C - Repairing + focusing
Limited to test methods, limited to core areas or making standards voluntary.

Option D - Repairing + enhancing
Introduce product requirements, dealing with product inherent aspects (health, safety and the environment).

Option E - Repealing the CPR
Mutual recognition would apply.

Optie A en E zijn de extreme opties: enerzijds de tekst ongemoeid laten en beter uitvoeren, anderzijds de verordening intrekken en van nul af aan herbeginnen. Optie B betreft een zuivere herstelverordening. Opties C en D beogen eveneens herstel, maar ook een betere focus en inhoudelijke verbetering.

Op 30 maart zal de Commissie met **haar lentepakket** voor de dag komen. De herziening van de Verordening zal in dit pakket opgenomen zijn. Het Frans voorzitterschap zou graag starten met de onderhandeling over deze verordening.

In de uitvoeringsfase zijn er in totaal **600 standaarden** die moeten herzien worden. De vraag is hoe dit het beste zou aangepakt worden.

Q&A:

Er werden geen vragen gesteld.

Positieve Energiewijken, essentiële stap in de Energietransitie – Maarten De Groote, expert *Built Environment and Smart Cities* – EnergyVille/VITO

Deze presentatie gaat over de rol van positieve energiewijken. Eigenlijk zal 95% (meer dan de aangehaalde 75% uit presentatie EC) van de gebouwen gerenoveerd moeten worden om de doelstelling van 2050 te behalen. Persoonlijk vindt de spreker dat hierbij te veel ingezet wordt op afzonderlijke innovaties en dat **het luik van de collectieve aanpak** wat ontbreekt.

- Ong. 40 tot 50% van de huishoudens kan zelf een klimaat- en comfortrenovatie financieren. Waarom gebeurt dit niet? Moeten we niet meer naar dienstverlening en facilitering gaan?
- Anderzijds is er een meerderheid van gezinnen die deze renovatie niet of zeer moeilijk kan financieren: hiervoor moe gerichte steun georganiseerd worden.
- Tot slot mag je niet sector tot sector gaan bekijken: er zijn koppelingen, bv. elektriciteit en gebouwen (via elektrische wagens) enz.

Het gaat niet alleen om een individuele zaak, maar ook een maatschappelijke uitdaging. Hierbij komt ook **de mogelijkheid van wijkrenovatie** in beeld, naast individuele renovatie. Het **voordeel** hiervan heeft **diverse aspecten**, onder meer: (*) uit concrete projecten blijkt dat, volgens de aannemers, de activiteit van het gelijktijdig renoveren van 50 à 100 woningen kosten-optimaal is,

vergeleken met het individuele renoveren, (*) gemeenschappelijke laadstations zijn veelal kosten-efficiënter dan individuele, (*) wijkbatterijen zijn dikwijls te verkiezen boven louter individuele opslag; (*) dikwijls zou men beter warmtenetten implementeren i.p.v. individuele warmtepompen.

VITO is aandrijver van een Europees “oPEN Lab”-project i.v.m. wijkrenovatie – drie “living labs”, in Genk, Pamplona en Tartu (Tartu: Sovjet stijl woningen; Pamplona: tertiaire gebouwen; Genk: twee residentiële woonwijken – individuele woonwijken en sociale huisvesting (mijnwerkersbuurt)). Vanuit een “community”-aanpak is er groter draagvlak mogelijk; nieuwe technologieën kunnen beter uitgerold worden; slimme netten kunnen uitgebouwd; energiemangement kan op wijkniveau worden georganiseerd hierdoor groter hefboomeffect.

Opzet is **energiepositieve wijken** toepassen in bestaande wijken. Centraal staat het uittesten hoe de toepassing van nieuwe technologieën onderling interageren in een positieve energiewijk. Energie-efficiëntie is cruciaal in het verhaal voor verwarming – vanaf een bepaald niveau aan energie-efficiëntie, kan men lage-temperatuur gaan verwarmen. Het is een kwestie van optimale balans tussen energie-efficiëntie en toevoer van warmte.

De onderliggende vraag is hoe er een business-case kan worden opgebouwd om dergelijke energie-positieve wijken aan te zwengelen. In Vlaanderen was het tot voor kort nog steeds kost-efficiënter om gascondensatieketels te plaatsen. Het doel van het project is dan ook om de prestatie van dergelijke energiepositieve wijken te testen in functie van aantrekkelijke business-case.

Q&A:

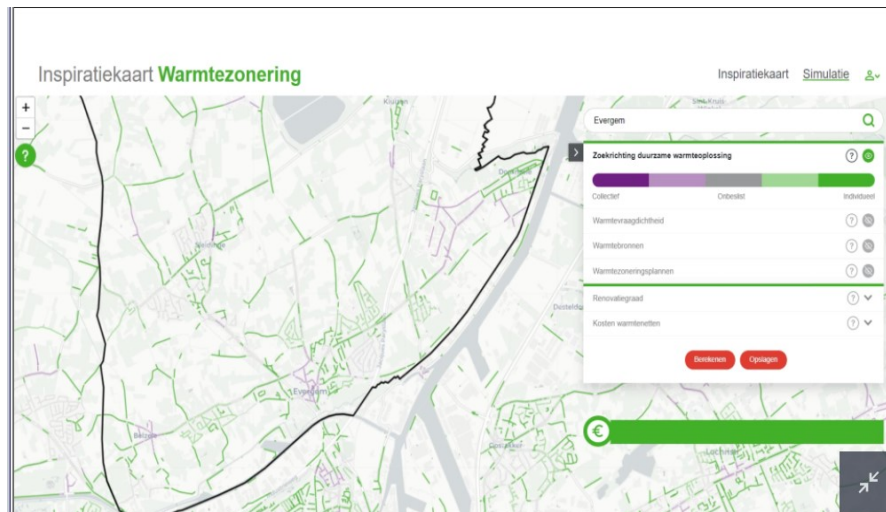
- Als renovatie, na aankoop van een woning, moeilijk haalbaar is voor de bewoners – welke zijn dan de financieringsfaciliteiten om bv. aan te sluiten op een warmtenet? ... Antwoord: de woningmarkt is aan het verhitten; op 1 jaar is de prijs van een woning met €28.000 gestegen; de vraagzijde staat zwak en heeft nood aan aanknopingspunten om sterker te staan in de onderhandelingen. Facilitering t.b.v. de uitbouw van warmtenetten is zeer moeilijk voor individuele inwoners om dat te doen: de gemeente moet hierin faciliterend optreden.

VVSG Inspiratiekaart Warmtezonering: naar 300 lokale warmteplannen – Gawein Van Daele, regisseur Warmte en Ruimte – Netwerk Klimaat, VVSG

Spreker begint bij de vaststellingen dat 50% van het energieverbruik in Vlaanderen naar warmte gaat, dat het bij woningen van gezinnen gaat om 75% van het energieverbruik; dat 85% van de woningen inzet op fossiele brandstoffen om te verwarmen.

Bij de transitie naar een fossielvrije verwarming tegen 2050 ontstaat er **een zoneringsvraagstuk**: welke renovaties zullen best collectief gebeuren, en welke zullen het beste individueel gebeuren? Bij **collectieve renovaties** treedt **de gemeente** als regisseur op, omdat er heel wat partners nodig zullen zijn om dergelijke warmtenetten te kunnen uitrollen. Een lokaal bestuur kan haar rol opnemen, door in een eerste stap lokale warmteplannen en warmtezoneringsplannen op te maken.

De **Inspiratiekaart Warmtezonering** bouwt qua concept voort op de zoneringsplannen die opgemaakt zijn voor afvalwaterzuivering. Er is vanuit het VVSG-Netwerk Klimaat een opdracht uitgeschreven, waarop een consortium ingeschreven heeft met o.m. VITO enz. en met input van een belangrijke reeks partners. Spreker geeft een *preview* van deze inspiratiekaart, voor een deel van Evergem:

Het gaat om een indicatie, op basis van beschikbare data. Het lokaal bestuur zal hierop kunnen inloggen en simulaties kunnen doorvoeren. De schakeringen tussen paars en groen verwijst naar de mogelijkheden voor collectieve of individuele oplossingen.

Diverse andere factoren zullen met deze applicatie toegankelijk gemaakt worden:

- Een factor die in beeld komt, betreft (de evolutie van) de warmtevraag. Zo is het nodig om voldoende zicht te hebben op de warmtevraagrijchtheid (verdichten centrum of er komt een nieuwe wijk bij – dan aanpassen kaart).
- Een ander factortype betreft het invoegen van beschikbare warmtebronnen (soms hebben lokale besturen zicht op beschikbare restwarmte van een lokaal bedrijf die deze ter beschikking wilt stellen).
- Bovendien zal er ook gespeeld kunnen worden met de renovatiegraad – i.e. vergelijking van actuele toestand t.o.v. nagestreefde toestand tegen bv. 2040.
- Tot slot zullen ook kostfactoren in beeld gebracht worden, en ...
- ... zal het mogelijk zijn, voor potentieel collectieve investeringen, de economische haalbaarheid van de beoogde investering te beoordelen.

Op 29 maart 2022 volgt er een **VVSG-inspiratiedag Warmte**, en daar zal deze kaart gelanceerd worden – deze inspiratiedag is in eerste instantie toegankelijk voor de lokale besturen.

Q&A:

- Financierbaarheid van renovatie (zie ook vraagstelling bij Maarten De Grootte). ... Antwoord: als er een collectief systeem wordt aangelegd, kan men verwachten dat dit financieel gunstiger zou zijn dan individuele ingrepen. Premies kunnen dit ondersteunen.
- Welke warmtebronnen zitten nu wel of niet in de kaart? ... Antwoord: op dit moment zijn er omzeggens geen data beschikbaar over warmtebronnen. Aan VEKA is gevraagd om die informatie te verkrijgen. Wat er wel is, is een simulatie op basis van de warmtevraag.
- Is de verwachting dat er veeleer plaatsen zullen gevonden worden voor collectieve ingrepen, of zal het merendeel toch individueel optreden vereisen? ... Antwoord: voor heel veel kernen zijn er collectieve oplossingen mogelijk. Er moet niet gewacht worden op collectieve warmtebronnen om hiermee te beginnen.

- Opmerking: op het moment van de collectieve ingreep, zou die voor alle inwoners van de wijk haalbaar moeten zijn.

Duurzame bouwproducten en circulariteit in de bouw – Marc Dillen, directeur-generaal – Vlaamse Confederatie Bouw (VCB)

Spreker wijst er op dat al deze ontwikkelingen zeer belangrijk zijn voor de bouwsector: zowel het energetische gedeelte als het deel materialen, vanwege de **grote verantwoordelijkheid van de bouwsector** in tal van milieurelevante stromen.

Naarmate er meer en meer gebouwen gezet worden, stijgt deze impact. Tegelijk heeft de bouwsector er ook alle belang bij hieraan iets te doen. Het gaat om een combinatie van (*) welke materialen worden gebruikt, (*) de wijze waarop de materialen gebruikt worden, en (*) het zuinig omgaan met de grote voorraad die nu al in gebouwen opgenomen zijn.

De vraag is dan ook hoeveel energie en materialen er gebruikt worden bij gebouwen (**life cycle assessment**). Steeds meer producenten van bouwmaterialen beschikken over een EPD – een **Environmental Product Declaration** – wat, op basis van een gedetailleerde beoordeling van afzonderlijke materialen, toelaat de milieu-impact van een gebouw te berekenen.

Duurzame materialen zijn niet altijd **materialen die biologisch van oorsprong zijn**.

- In isolatie-werken worden deze laatste niet al te grootschalig toegepast, omdat het niet altijd zeker is of ze bouwtechnisch in orde zijn, alsook qua levensduur, brandveiligheid en comfort.
- Voor draagstructuren worden meer en meer duurzame (biologisch van oorsprong) materialen ingezet; maar ook staal kan beschouwd worden als duurzaam, als het tenminste in de juiste toepassingen wordt gebruikt.
- Voor opritten en tuinpaden is er ook een keuzevraag wat betreft bouwmaterialen.

De VCB is heel actief bezig met het stimuleren van duurzame materialen. In Mechelen is er een groot project gestart dat werkt met **circulair beton**. Twee uitdagingen zijn hierbij aan de orde: het gebruik van gerecycleerde granulaten + het vervangen of optimaliseren van cement (minder tot geen netto-uitstoot tijdens het proces) als bindmiddel.

Belangrijk is de *“Trias Materia”*:

Rationeel materiaalgebruik staat bovenaan in de rangorde. Dit wil evenwel niet noodzakelijk zeggen dat er in alle fasen minder materiaal zal worden gebruikt; bv. meer materiaal inzetten in de dragende structuren, kan ertoe leiden dat de levensduur verlengd wordt, wat maakt dat er op termijn minder materialen nodig zijn. Bij **hergebruik** is het belangrijk modulair te werk te gaan.

Als we de *Trias Materia* als concept binnenbrengen in **het circulair bouwen**: steeds meer bouwbedrijven **bouwen** niet alleen, maar zetten ook in op het **onderhoud en herstel** van gebouwen. Algemeen komt de totale cirkel van het circulair bouwen in beeld. Er zal meer en meer moeten worden ingezet op **urban mining**: nieuwe gebouwen zullen zodanig worden geconcipeerd dat ze langer meegaan; maar oude gebouwen die worden afgebroken moeten leiden tot hergebruik van materialen.

Daarbij komt dat 33% van alle afvalmaterialen bouwgerelateerd zijn; als je daar de uitgegraven bodem aan toevoegt, komt je uit bij 64%. De **vzw Tracimat** staat in voor de begeleiding van sloopactiviteiten, en dit **sloopbeheer** leidt tot een zeer hoge mate aan recyclage. Vanaf juni wordt het systeem ten andere in Vlaanderen verplicht. Alle fracties van gebouwen die worden gesloopt zullen nuttig worden ingezet.

Meer dan 300 bedrijven en organisaties nemen deel aan het traject “circulair bouwen”. Hoe kunnen we ervoor zorgen nog verder te gaan in de duurzaamheid?

- Door te ontwerpen en te bouwen in **BIM** (“**Building Information Modelling**” = het creëren van een “*digital twin*” van een gebouw), wat, door de link met het [TOTEM-instrument](#), het mogelijk te maken doorlopend de duurzaamheid van een gebouw op te volgen. Focus wordt nu gelegd op integratie van BIM en TOTEM, waardoor duurzaamheid mee kan worden ingecalculiseerd en geoptimaliseerd. Beide instrumenten zijn al in de drie Gewesten gekend en toegepast.
- **PPS-constructies** zijn belangrijk omdat ze doen vooruitgang boeken inzake duurzaamheid. Bij PPS hebben we veel te maken met een **DBM-(Design – Build – Maintain)-opdrachten**, wat leidt tot een bewustere keuze van materialen en voor duurzaamheid van de op te richten gebouwen. In een volgende fase wordt ook de Energie meegenomen, wat maakt dat het om DBME-opdrachten zal gaan: de inschrijver zal moeten aantonen dat hij kan instaan voor een 30-jarig duurzaam gebruik van het gebouw.
- Samen met VLARIO en het Dpt. OMG, heeft VCB het “**groenblauwpeil**” ontwikkeld, als ijkpunt voor verstandig waterbeheer in en om gebouwen.
- Het Vlaamse Facilitair Bedrijf heeft een **duurzaamheidsmeter** ontwikkeld, die richtinggevend is voor de sector.

Wat voor de bouwsector een schaarste vormt: er zijn veel meer “slimme handen” nodig, i.e. gemotiveerd en opgeleide ingenieurs en andere specialisten. Vandaar **de campagne “Werf Ze”**.

Q&A:

- Waarom zo negatief tegenover hout? ... Antwoord: spreker is blij met deze vraag, omdat hiermee verkeerde perceptie van de uiteenzetting kan worden rechtgezet. Heeft alleen willen zeggen dat materialen niet alleen mogen worden beoordeeld op hun reproduceerbaarheid. In feite wordt er meer en meer met hout gewerkt.
- Vlaanderen heeft een traditie van particulieren die zelf bouwen of verbouwen: zullen deze vernieuwingen ook hierin doordringen? Hoe hierop inspelen? ... Antwoord: VCB is niet zo blij met de cultuur van doe-het-zelvers, omdat dit in een context van complexiteit niet de beste resultaten oplevert. Strengere normen voor duurzame gebouwen vereisen professionalisme.

Slotwoord – Jan Verheeke, secretaris S.A.R. Minaraad

... bedankt alle sprekers en de medeorganisatoren van VLEVA voor deze geslaagde sessie. De toelichtingen van Marjan Decroos en Jorre De Schrijver verschaften inzicht in de ambities van het Franse voorzitterschap. Het meer thematische gedeelte was zeer rijk, en was met name opgebouwd rond de trefwoorden “gebouwen”, “decarbonisatie”, “energie-armoede”, “financiering”, “digitalisatie”, “standaardisatie”, “collectieve aanpak”, “zoning” en “de totale cirkel van het circulair bouwen”. De Minaraad heeft in de afgelopen maanden geadviseerd over maatregelen i.u.v. “fit-for-55” en over het beleidsprogramma circulair bouwen. Met de kennis die we hier opgedaan hebben, zullen we in de toekomst nog betere adviezen kunnen verlenen over deze thema’s. Op naar onze volgende zesmaandelijke sessie!